

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag att betala ut medel till Nationellt kompetenscentrum anhöriga samt Svenskt Demenscentrum

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att betala ut statsbidrag till Nationellt kompetenscentrum anhöriga och Svenskt Demenscentrum. Socialstyrelsen ska även under perioden 2026–2029 följa upp att verksamheterna bedrivs i enlighet med deras tidigare angivna uppdrag. Uppdrag för respektive kompetenscentrum framgår av *bilaga 1* till detta beslut.

En redovisning ska lämnas årligen av Socialstyrelsen senast den 30 april till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

31 400 000 kronor ska betalas ut av Socialstyrelsen under 2026 avseende Nationellt kompetenscentrum anhöriga samt Svenskt Demenscentrum. Av medlen ska 15 700 000 kronor redovisas mot det inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2026 uppförda anslaget 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet, anslagsposten 7 Svenskt demenscentrum och 15 700 000 kronor mot anslagsposten 20 Nationellt kompetenscentrum anhöriga. Medlen ska betalas ut engångsvis efter rekvisition till Socialstyrelsen. Rekvisition ska lämnas senast den 1 december 2026. Medel som inte har använts ska återbetalas senast den 31 mars 2027 till Socialstyrelsen. Vid samma tidpunkt ska en slutrapport lämnas till Socialstyrelsen. Rekvisition, slutrapport, återbetalning och redovisning ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har. För medlen i övrigt gäller de villkor som anges i Villkor för bidrag (2020:1) se *bilaga 2*. Blanketter för slutrapport och rekvisition finns tillgängliga på regeringens webbplats www.regeringen.se/bidragsblanketter.

Socialstyrelsens redovisning, slutrapport och återbetalning ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Bakgrund

Socialstyrelsen har i enlighet med prop. 2005/06:115 Nationell utvecklingsplan för vård- och omsorg om äldre haft regeringens uppdrag att utveckla nationella kompetenscentrum på anhörig- respektive demensområdet (S2006/06655). Arbetet har resulterat i att det i dag finns två nationella kompetenscentrum – Nationellt kompetenscentrum anhöriga (Nka) och Svenskt Demenscentrum (SDC).

Nka arbetar för att långsiktigt säkerställa kunskap och kompetens inom anhörigområdet. Deras huvudsakliga uppgift är att vara ett expertstöd till kommuner, regioner och enskilda utförare avseende frågor som rör stöd till anhöriga. Nka fungerar även som en länk mellan forskning och praktik och har i uppdrag att samla in, strukturera och sprida kunskap och forskningsresultat. De bidrar också till utvecklingen av metoder och verktyg och tar fram informations- och utbildningsmaterial. De anordnar och är samarbetspartner i olika konferenser och evenemang där anhöriga, professionella och beslutsfattare kan utbyta kunskap och erfarenheter. Vidare har Nka ett särskilt uppdrag att vara ett nationellt kunskapsstöd för föräldrar och andra anhöriga till personer, företrädesvis barn och unga, med kombination av flera omfattande funktionsnedsättningar och medicinska behov.

SDC arbetar som en sambandscentral och en kunskapsbank inom demensområdet. De samlar in, strukturerar och sprider kunskap samt sammanställer utvärderingar och forskningsresultat. De underlättar även implementering av nya kunskaper i vård och omsorg. SDC arbetar också aktivt för att driva på en positiv utveckling av vård och omsorg för ett mer demensvänligt samhälle. De har exempelvis tagit fram utbildningsmodellen Stjärnmärkt där SDC utbildar instruktörer som i sin tur utbildar medarbetare på sina arbetsplatser. Genom utbildningen, och årlig uppföljning, stödjer SDC spridning och implementering av Nollvisionen om en demensvård utan tvång och begränsningar.

På regeringens uppdrag utvärderades verksamheterna 2011 av Linköpings universitet. I utvärderingen konstateras att de svarar upp mot behovet av ökad kunskap inom sina respektive områden. Även Socialstyrelsen har i

årliga uppföljningar konstaterat att verksamheterna arbetar väl i enlighet med sina respektive uppdrag och att de bedriver angelägna och efterfrågade verksamheter.

Socialstyrelsen fick 2022 i uppdrag att långsiktigt säkerställa en verksamhet i form av ett nationellt kompetenscentrum för anhörigstöd och ett nationellt kompetenscentrum inom demensområdet (S2022/00778).

Ärendet

Socialstyrelsen får för 2026 i uppdrag att fortsatt fördela medel till verksamheterna Nka och SDC genom att betala ut bidrag till verksamheterna. I uppdraget ingår även att årligen följa upp verksamheterna under perioden 2026–2029.

Regeringen anser att Nka och SDC fyller en viktig funktion för ökad kunskap inom sina respektive områden. Regeringen beräknar att årligen avsätta 15 700 000 kronor till Nka och 15 700 000 kronor till SDC under perioden 2027–2029 under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Anna Tenje

Johanna Strindlöv

Kopia till

Nationellt kompetenscentrum anhöriga
Svenskt Demenscentrum

Uppdrag för Nationellt kompetenscentrum anhöriga samt Svenskt Demenscentrum

Närmare om de båda kompetenscentrumens uppdrag. Uppdraget utgår från beslut *Uppdrag till Socialstyrelsen avseende nationella kompetenscentrum för anhörigstöd samt inom demensområdet m.m.* S2015/03491.

Övergripande krav

Nationella kompetenscentrum för anhörigstöd och inom demensområdet ska inneha bred kompetens och erfarenhet inom respektive verksamhetsområde samt ha ett väl utarbetat nätverkssamarbete med aktuella intressenter. Verksamheterna ska ha en etablerad bred samverkan. De ska omfatta relevanta statliga och kommunala myndigheter samt omfatta andra relevanta aktörer inom det civila samhället, akademin, forskning, professionen samt beslutsfattare.

Övergripande uppdrag

Verksamheterna ska huvudsakligen vara ett expertstöd till kommuner, regioner och enskilda utförare. Ansvar för råd och stöd till enskilda ligger hos kommunerna och regionerna. I det fall råd och stöd ska ges till enskilda ska det finnas särskilt angivet hos respektive kompetenscentrums verksamhetsområde. Kompetenscentrumen ska bidra till högre kvalitet och produktivitet inom sina områden. Verksamheterna ska genomsyras av ett jämlikhetsperspektiv och uppmärksamma könsrelaterade skillnader och konsekvenser inom anhörigstödet och demensområdet.

I respektive centrums uppdrag ska ingå att:

- Samla in, strukturera och sprida kunskap.
- Utforma och sprida informations- och utbildningsmaterial.
- Utforma samt vara aktiva medaktörer vid konferenser etc.
- Sammanställa utvärderingar och forskningsresultat.
- Verka för att kunskapsutvecklingen ges en mera praktisk och tillämpbar inriktning.
- Vara en länk mellan forskning, praktik och beslutsfattare.
- Fungera som ett nav i ett nationellt nätverk av FoU-verksamheter.
- Fungera som en samordnande nationell kontaktpunkt för frågor inom området när det gäller nordiskt samarbete, med andra länder och

internationella organisationer, t.ex. i fråga om utbyte av kunskap, erfarenheter och information.

Särskilt om kompetenscentrum för anhörigstöd

Kompetenscentrumets huvuduppdrag ska vara att:

- Stödja och underlätta ett utvecklingsarbete och implementering av anhörigstöd till kommuner, regioner och enskilda utförare. Utveckling av metoder för ett individuellt och familjeorienterat anhörigstöd ska prioriteras.
- Fungera som en länk mellan forskning och praktik samt utveckla och förmedla metoder och verktyg.
- Bidra till utveckling av metoder och verktyg samt till systematisk spridning och uppföljning av dessa.
- Sammanställa samt förmedla forskningsresultat och bästa tillgängliga kunskap inom området.

Verksamhetsområdet ska innefatta alla anhöriga oberoende av den närstående personens ålder, sjukdom, diagnos eller funktionsnedsättning.

Kompetenscentrumet ska:

- Särskilt bidra till att underlätta förutsättningen för att kombinera rollen som anhörig med arbetslivsdeltagande och god hälsa.
- Särskilt bidra till att tydliggöra och utveckla ett anhörigperspektiv i vård och omsorg.
- När det gäller barn som anhöriga särskilt bidra till sådant stöd att anhörigas svårigheter inte inkräktar på barnets hälsa, utveckling och skolgång.
- Särskilt bidra till att stödja utvecklingen och införandet av digitalt stöd till anhöriga.
- Särskilt bidra till att stödet till anhöriga utvecklas i samverkan med myndigheter, kommuner, regioner, enskilda utförare, relevanta organisationer, anhöriga och närstående.

Råd och stöd till enskilda

Kompetenscentrumet ska kunna ge kunskapsstöd direkt till anhöriga, exempelvis föräldrar, barn och unga som kan ha en kombination av flera omfattande funktionsnedsättningar och omfattande medicinska behov.

Särskilt om kompetenscentrum inom demensområdet

Kompetenscentrumet ska ha ett övergripande uppdrag att:

- Aktivt verka för att driva på en positiv utveckling för ett mer demensvänligt samhälle.
- Tillhandahålla webbutbildningar inom demensområdet, bland annat utbildningstjänsten ”Jobba säkert med läkemedel”.
- Särskilt bidra till att arbetet inom demensområdet utvecklas i samverkan med myndigheter, kommuner, regioner, enskilda utförare och relevanta organisationer.